

5—10 februari.

Debatter m. m.

Tisdagen den 9 februari.

	Sid.
Svar på fråga av herr Johnsson i Kastanjegården ang. fraktbidragen till potatisodlarna i stärkelsedistriktet	5

Onsdagen den 10 februari.

Svar på fråga av herr Andersson i Björkäng ang. omprövning av det s. k. Högbrofors-målet	13
Ny ungdomsanstalt för svårbehandlade	16
Utrustning av Spenshults reumatikersjukhus	19
Interpellationer av:	
herr Sjölin ang. ytterligare säkerhetsföreskrifter för mildrande av verkningarna av kollision mellan buss och lastbil	23
herr Dickson ang. förbättring av landsvägen Göteborg—Alingsås.	24
herr Nestrup ang. effektivering av riksdagens beslut om friköp av tomter i Halmstad	24
herr Hagberg i Stockholm ang. bättre skydd för arbetare inom sprängämnesindustrien	24
herr Nelander ang. missförhållanden å nattfärjorna Helsingör—Hälsingborg.	25

Samtliga avgjorda ärenden.

Onsdagen den 10 februari.

<i>Konstitutionsutskottets</i> utlåtande nr 1 ang. fortsatt giltighet av lagen den 6 juni 1952 om särskild skolstyrelse i vissa fall	16
<i>Statsutskottets</i> utlåtande nr 1, ang. utgifter under första huvudtiteln (hov- och slottsstaterna)	16
— nr 14, ang. utgifter å tilläggsstat II (justitiedepartementet)	16
— nr 19, ang. utgifter å tilläggsstat II (ecklesiastikdepartementet)..	18

	Sid.
<i>Statsutskottets</i> utlåtande nr 21, ang. utgifter å tilläggsstat II (inrikesdepartementet)	19
— nr 22, om anslag till oförutsedda utgifter	22
— nr 23, ang. stat för statens allmänna fastighetsfond	22
<i>Bevillningsutskottets</i> betänkande nr 1, ang. ändringar i tulltaxeförordningen, m. m.	22
— nr 2, ang. ändrad lydelse av förordningen den 18 maj 1934 ang. postverkets ansvarighet m. m.	22
— nr 3, ang. tider för allmän fastighetstaxering m. m.	22
— nr 4, ang. ändrad lydelse av förordningen den 2 maj 1947 om investeringsfonder	22
— nr 5, om ändring i förordningen den 17 maj 1923 ang. skatt för hundar	22
— nr 6, ang. skattavdrag för belopp, som tillförts vissa för prisreglering bildade stiftelser, m. m.	22
— nr 7, om ändring i kommunalskattelagen den 28 september 1928, m. m.	22
— nr 8, om ändrad lydelse av anvisningarna till do	22
— nr 9, ang. provisoriska bestämmelser om investeringsfond för ersättning av avyttrat fartyg	22
— nr 10, ang. fortsatt tullfrihet i vissa fall för Föreningen Rädde barnen	22
<i>Bankoutskottets</i> utlåtande nr 3, om ändrad lydelse av lagen den 22 juni 1911 om bankrörelse	22
<i>Första lagutskottets</i> utlåtande nr 1, ang. granskning av justitieombudsmannens ämbetsförvaltning	22
— nr 2, ang. granskning av militieombudsmannens ämbetsförvaltning	22
— nr 3, om fortsatt giltighet av lagen den 21 mars 1952 med särskilda bestämmelser om tvångsmedel i vissa brottmål.	22
— nr 4, ang. fortsatt giltighet av lagen den 29 juni 1945 om återställande av viss från ockuperat land härrörande egendom, m. m.	22
— nr 5, om tillägg till militära rättegångslagen den 30 juni 1948 ..	22
<i>Tredje lagutskottets</i> utlåtande nr 1, ang. ändring i lagen den 12 maj 1917 om fastighetsbildning i stad m. m.	22

Fredagen den 5 februari.

Kl. 16.00.

§ 1.

Föredrogs och hänvisades till behandling av lagutskottet den på bordet liggande motionen nr 502 av herr *Östrand m. fl.*

§ 2.

Föredrogs den av herr *Hansson* i Önnarp vid kammarens nästföregående sammanträde gjorda, men då bordlagda anhållan att få framställa interpellation till herr statsrådet och chefen för ecklesiastikdepartementet angående indragningen av skolor på landsbygden.

Kammaren biföll denna anhållan.

§ 3.

Föredrogs den av herr *Löfgren* vid kammarens nästföregående sammanträde gjorda, men då bordlagda anhållan att få framställa interpellation till herr statsrådet och chefen för justitiedepartementet angående utredningen om varumärkes- och firmalagstiftningen.

Kammaren biföll denna anhållan.

§ 4.

Ordet lämnades på begäran till

Herr DICKSON (h), som anförde:

Herr talman! Med hänsyn till ärendets omfattning tillåter jag mig hemställa, att tiden för avgivande av motioner i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 51, angående anslag till ytterligare aktieteckning i Norrbottens järnverk aktiebolag m. m., måtte utsträckas till 15 dagar.

Kammaren biföll denna anhållan.

§ 5.

Till bordläggningen anmäldes

konstitutionsutskottets utlåtande nr 1, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående fortsatt giltighet av lagen den 6 juni 1952 (nr 434) om särskild skolstyrelse i vissa fall;

statsutskottets utlåtanden:

nr 1, i anledning av Kungl. Maj:ts statsverkspropositionen gjorda framställningar rörande egentliga statsutgifter för budgetåret 1954/55 under första huvudtiteln, avseende anslagen till kungl. hov- och slottsstaterna;

nr 14, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1953/54, i vad propositionen avser justitiedepartementets verksamhetsområde;

nr 19, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1953/54, i vad propositionen avser ecklesiastikdepartementets verksamhetsområde;

nr 21, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1953/54, i vad propositionen avser inrikesdepartementets verksamhetsområde, jämte i ämnet väckta motioner;

nr 22, i anledning av Kungl. Maj:ts statsverkspropositionen gjorda framställning om anslag för budgetåret 1954/55 till oförutsedda utgifter; och

nr 23, i anledning av Kungl. Maj:ts statsverkspropositionen gjorda framställning angående stat för statens allmänna fastighetsfond för budgetåret 1954/55;

bevillningsutskottets betänkanden:

nr 1, i anledning av Kungl. Maj:ts

proposition med förslag till vissa ändringar i tulltaxeförordningen, m. m.;

nr 2, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ändrad lydelse av 3 § förordningen den 18 maj 1934 (nr 168) angående postverkets ansvarighet för försändelser och medel, som mottagits till postbefordran, m. m.;

nr 3, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning angående de tider, då allmän fastighets-taxering skall äga rum, m. m.;

nr 4, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till ändrad lydelse av 11 § förordningen den 2 maj 1947 (nr 174) om investeringsfonder;

nr 5, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ändring i förordningen den 17 maj 1923 (nr 116) angående skatt för hundar;

nr 6, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om rätt att vid taxering för inkomst njuta avdrag för belopp, som tillförts vissa för prisreglering bildade stiftelser, m. m.;

nr 7, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändring i kommunalskattelagen den 28 september 1928 (nr 370), m. m.;

nr 8, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse av punkt 3 av anvisningarna till 21 § kommunalskattelagen den 28 september 1928 (nr 370);

nr 9, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning med provisoriska bestämmelser om särskild investeringsfond för ersättande av avyttrat fartyg; och

nr 10, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående fortsatt tullfrihet i vissa fall för Föreningen Rädda barnen för kläder, beklädnadsmateriel och livsförnödenheter;

bankoutskottets utlåtande nr 3, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse av 239 § lagen den 22 juni 1911 (nr 74) om bankrörelse;

första lagutskottets utlåtanden:

nr 1, i anledning av verkställd granskning av justitieombudsmannens ämbetsförvaltning;

nr 2, i anledning av verkställd granskning av militieombudsmannens ämbetsförvaltning;

nr 3, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om fortsatt giltighet av lagen den 21 mars 1952 (nr 98) med särskilda bestämmelser om tvångsmedel i vissa brottmål;

nr 4, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående fortsatt giltighet av lagen den 29 juni 1945 (nr 520) om återställande av viss från ockuperat land härrörande egendom, m. m.; och

nr 5, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om tillägg till militära rättegångslagen den 30 juni 1948 (nr 472); samt

tredje lagutskottets utlåtande nr 1, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändring i lagen den 12 maj 1917 (nr 269) om fastighetsbildning i stad m. m.

§ 6.

Anmälades, att följande Kungl. Maj:ts skrivelse och propositioner tillställts kammaren:

nr 58, angående val av ombud jämte suppleanter i Europarådets rådgivande församling;

nr 62, angående prisutjämningsavgift m. m.;

nr 63, med förslag till lag om fortsatt giltighet av valutalagen den 22 juni 1939 (nr 350);

nr 64, med förslag till lag om ändring i kommunalskattelagen den 28 september 1928 (nr 370), m. m.;

nr 66, med förslag till lag angående ändring i lagen den 29 juni 1946 (nr 431) om folkpensionering, m. m.; och

nr 68, angående vissa anslag för budgetåret 1954/55 till folk- och småskoleseminarierna.

Nämnda skrivelse och propositioner bordlades.

Svar på fråga ang. fraktbidragen till potatisodlarna i stärkelsedistriktet.

§ 7.

Anmäldes, att till herr talmannen under sammanträdet avlämnats en motion, nr 503, av herr *Landgren m. fl.*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 41, med förslag till utlänningslag.

Denna motion bordlades.

§ 8.

Justerades protokollsutdrag.

Kammarens ledamöter åtskildes här efter kl. 16.02.

In fidem

Gunnar Britth.

Tisdagen den 9 februari.

Kl. 16.00.

§ 1.

Justerades protokollen för den 2 och den 3 innevarande februari.

§ 2.

Upplästes följande till kammaren inkomna läkarintyg:

Riksdagsman Ivar Johansson, Mysinge, Östra Husby, lider av influensa med hög feber och är på grund därav oförmögen att vara närvarande i riksdagen under tiden 8/2—14/2 1954, intygas.

Söderköping den 8 februari 1954.

Verner Magnusson.

Provinsiälläkare.

Kammaren beviljade herr Johansson i Mysinge ledighet från riksdagsgöromålen från och med den 8 till och med den 14 innevarande månad.

§ 3.

Svar på fråga ang. fraktbidragen till potatisodlarna i stärkelsedistriktet.

Herr talmannen lämnade på begäran ordet till

Chefen för jordbruksdepartementet, herr statsrådet NORUP, som yttrade:

Herr talman! Herr Johansson i Kastanjegården har frågat mig, när närmare

bestämmelser kommer att utfärdas beträffande de av riksdagen beslutade fraktbidragen till potatisodlarna i stärkelsedistriktet.

Med anledning härav får jag anföra följande.

Den av herr Johnsson framställda frågan anknuter till vad som förekom vid förra årets riksdag i anledning av en motion av herr Johnsson själv med flera i samband med behandlingen av jordbruksregleringen. I motionen yrkades, att man skulle införa en särskild transportersättning till sådana odlare av fabrikspotatis, som statens jordbruksnämnd hänvisade till att leverera potatis till bränneri i stället för såsom normalt till stärkelsefabrik. Ersättningens skulle utgå i den mån transporten översteg 20 kilometer. I anledning av motionen erinrade jordbruksutskottet om att liknande kostnader blivit föremål för utjämning på andra områden och att det därför vore påkallat att Kungl. Maj:t närmare undersökte frågan. Om denna undersökning skulle visa, att transportbidrag skäligen borde utgå, borde enligt utskottet Kungl. Maj:t vidtaga åtgärder härför. Dessa uttalanden av utskottet godkände sedan riksdagen.

Något beslut av riksdagen att fraktbidrag *skall* utgå föreligger således icke.

Svar på fråga ang. fraktbidragen till potatisodlarna i stärkelsedistriktet.

På min anmodan har statens jordbruksnämnd sedermera utarbetat förslag rörande utformningen av transportbidragen. Kungl. Maj:t har emellertid ännu icke meddelat något beslut i frågan. I skrivelse den 26 januari i år har jordbruksnämnden anmält, att det enligt dess mening i dagens läge icke finns samma skäl för beviljande av transportbidrag som vid tiden för jordbruksnämndens förslag.

Givetvis är jag ense med herr Johnson om att möjlighet bör finnas att i *särskilda situationer* lämna bidrag av här ifrågasvarande slag. Enligt min mening är emellertid läget icke för närvarande sådant, att frågan om bidrag kan anses aktuell.

Det förhåller sig nämligen så, att tillgången på fabrikspotatis inom bränneridistriktet i år visat sig vara avsevärt större än i fjol. Detta har lett till att brännerierna hittills visat ringa intresse för att inköpa potatis från stärkelsedistriktet. Enligt vad jag inhämtat torde också ett stort antal brännerier bedöma tillgången på potatis inom de egna distriktet vara så god, att de ej heller under den fortsatta kampanjen behöver anlita utomstående leverantörer. Vid angivna förhållande synes det icke vara rimligt att nu införa fraktbidrag. Vissa leveranser av potatis från stärkelsedistriktet till brännerier har dock förekommit genom enskilda avtal mellan vederbörande odlare och bränneri eller bränneridelägare. I intet av dessa fall har emellertid gjorts anspråk på fraktbidrag. Vidare bör i detta sammanhang nämnas, att Sveriges bränneriidkareförening för att i någon mån underlätta avsättningen av fabrikspotatis inom stärkelsedistriktet nyligen har rekommenderat till föreningen anslutna brännerier att från odlare av stärkelsepotatis inköpa sammanlagt så mycket potatis, som åtgår för tillverkning av en miljon liter råbrännvin eller cirka 4 000 ton. Härav skulle hälften inköpas av odlare i Blekinge. Den nyss

nämnda kvantiteten kan uppskattningsvis bedömas uppgå till 1/10 av det föreliggande överskottet på fabrikspotatis. Ej heller detta initiativ motiverar enligt min mening införandet av fraktbidrag.

Vidare synes böra beaktas, att tillgången på matpotatis i år varit mycket god och att priset på vanlig matpotatis av fullgod beskaffenhet därför varit lägre än under motsvarande period föregående år. Om hänsyn togs till odlarens kostnad för sortering och iordningställande i övrigt av leveransduglig matpotatis, har skillnaden mellan priset på matpotatis och det av jordbruksnämnden fastställda priset på fabrikspotatis varit ytterst obetydlig och i varje fall mindre än vad normalt brukar vara fallet. I dagens läge måste det därför för odlare inom stärkelsedistriktet anses som en särskild förmån att få avsättning för fabrikspotatis till brännerier. Eftersom i år, såsom förut nämnts, endast en mindre del av överskottspotatisen i stärkelsedistriktet kan få avsättning till brännerierna, skulle det vidare bli mycket svårt att på ett rättvist sätt mellan odlarna fördela de potatismängder, för vilka fraktbidrag skulle utgå. Från jordbruksnämndens sida har därjämte påpekats, att den i år reducerade tillverkningen av potatisstärkelse delgavs stärkelsefabrikerna genom de av jordbruksnämnden den 19 mars 1953 utfärdade preliminära tillverkningslicenserna eller så tidigt, att odlarna har haft möjlighet att anpassa potatisarealen till stärkelsefabrikernas tillverkningsrätt. För min del är jag icke beredd att i detta sammanhang taga ställning till frågan hur den föreliggande situationen skulle ha kunnat undvikas.

Jordbruksnämnden finner det för närvarande vara mest angeläget att söka andra avsättningsmöjligheter för överskottet av fabrikspotatis än brännvinstillverkning och anser, att därvid utsikterna att exportera potatismjöl bör särskilt uppmärksammas. Odlarna får

Svar på fråga ang. fraktbidragen till potatisodlarna i stärkelsedistriktet.

visserligen vid försäljning till export ut ett något lägre pris än vid leverans inom garantikvantiteterna, men detta står i full överensstämmelse med de principer, som tillämpas på andra områden av jordbruksregleringen. Jordbruksnämnden har för övrigt framhållit, att det icke torde vara omöjligt att, om så befinnes önskvärt, anordna en viss clearing av de priser, som kan uppnås på den inhemska och den utländska marknaden. Vad jordbruksnämnden sålunda framhållit synes vara värt beaktande och torde böra göras till föremål för vidare undersökning.

Under hänvisning till vad jag nu sagt får jag såsom svar på herr Johnsons fråga sammanfattningsvis anföra, att spørsmålet om fraktbidrag följes med uppmärksamhet från min sida men att det enligt min mening icke är aktuellt att införa sådana bidrag. Skulle läget ändras, är jag givetvis beredd att vidtaga de åtgärder, som kan befinnas påkallade.

Härpå anförde:

Herr **JOHANSSON** i Kastanjegården (fp):

Herr talman! Jag skall be att få tacka jordbruksminister Norup för hans vänlighet att svara på min fråga. Jag hoppas emellertid att han ser på mig att jag inte är riktigt nöjd med svaret.

När jag i samband med jordbruksregleringen väckte denna motion skedde det inte därför att jag kunde förutse en mycket stor skörd, utan det var därför att nere i de distrikt, där vi har fabrikspotatisodlingar och industrier för stärkelsestillverkning, måste avsättningen minskas högst väsentligt på grund av att stärkelselicensen inte längre gällde 250 000 deciton — som vi varit vana vid under de senaste åren — utan endast 210 000 deciton. Detta betydde för Blekinges vidkommande ungefär 25 000 deciton, motsvarande nära ett par hundra tusen hektoliter potatis. Men samtidigt skulle vi till

brännerierna överföra samma potatiskvantiteter som året förut för att kunna upprätthålla den högsta bränning som någonsin förekommit, eller ca 32 miljoner liter. Det var då lätt att se att eftersom brännerierna fick en så stor tillverkning emot den minskade potatismjölstillverkningen och brännerierna till 90% är belägna utanför Blekinge, så skulle i normala fall stora mängder av potatis gå över gränsen från Blekinge till respektive industrier i Skåne.

När denna motion behandlades i utskottet hade jag en känsla av att alla tyckte, att det låg mycket i mitt förslag och att man inte gärna kunde komma ifrån resonemanget, att då en del potatisodlare — i regel sådana som inte var delägare i fabriker — på detta sätt fick överföra sin potatis till annat håll och köra den långa vägar, 20 till 30 mil, så skulle man kunna betala dessa frakter. Jag tror också att besvärigheterna för närvarande är större än de var vid många tillfällen under kriget, då staten ibland generöst gav oss möjlighet att överflytta potatis t. ex. från brännerierna till stärkelsefabriker.

Man ville emellertid i utskottet, såvitt jag kan förstå, icke gå ifrån principen att Kungl. Maj:t borde ordna detaljerna här som på många andra områden. Det resonemanget gick jag med på. Jag hade nog, det vill jag säga, inte gått med på det under vilka förhållanden som helst, men jag tyckte, att de herrar som hävdade denna åsikt talade så bestickande härom. Dessutom tänkte jag att med Norup som jordbruksminister kan det inte vara så farligt. Vi sitter så gott som i samma båt, ty även om inte alla har sådana möjligheter som herr Norup, så är det i sak precis detsamma. Herr Norup känner mycket väl till allt detta, och jag tänkte, att beslutar riksdagen som utskottet föreslagit, så får vi fraktbidrag. Jag tillät mig också säga detta i debatten, men det har ju visat sig att jag var litet för tidigt ute och litet för optimistisk.

Svar på fråga ang. fraktbidragen till potatisodlarna i stärkelsedistriktet.

Jag tror emellertid på vad som är sagt om att lagarna är riktigt tolkade, och jag anser mig inte ha rätt att hävda någonting annat. Det står i statsrådets svar tydligt att man inte kan betrakta det som att riksdagen fattat beslut om fraktbidrag. Därmed har herr Norup övertagit ansvaret, och det tycker jag nog är ganska bra gjort. Jag vill således inte alls göra någon anmärkning på detta.

Men läget är ändå som det är, och dessutom tillkommer en sak, som inte spelat någon roll under år som gått. Visserligen hade vi inköpsskyldighet för brännerierna under en lång följd av år före kriget, men när kriget kom led näringen ett betydande avbräck, vilket medförde stora besvärligheter. Jag har inte trott att det skulle komma år med så väldig skörd som fjolårets, ty det var verkligen en förnämlig skörd. Därför har jag inte velat föreslå inköpsskyldighet bara därför att det skulle vara en sådan, ty jag har menat, att går det lika bra utan, så finns det ingen som helst anledning att införa en bestämmelse till.

I år har brännerierna som vanligt avtalat om leveranser med potatisodlare som inte har andelar. De har under sommaren gjort upp kontrakt eller träffat överenskommelse per telefon eller i brev om leverans av en viss mängd potatis. Men så fick brännerierna liksom alla andra potatisodlare — vilket i och för sig är mycket glädjande — en mycket god skörd. När det inte finns någon inköpsskyldighet bränner bränneriidkarna givetvis i första hand sin egen potatis; därom är inte något att säga i nuvarande läge, ty bränneriidkarna menar naturligtvis, att om någon potatis skall bli över, så är det inte deras egen. Då tvingas de, som inte har fått sälja, att köra mycket långa vägsträckor. Från våra trakter har körts mängder av potatis ända till brännerier i Västergötland, och denna potatis har alltså fått fraktas 30 till 35 mil.

Detta är dock inte det värsta, utan

det är att jordbrukarna, när de ser att det blir svårare att få avsättning för potatisen, lätt blir nervösa för att den skall förstöras antingen genom frysning eller genom att temperaturen blir för hög. Först kanske massor av potatis har frusit, och sedan blir det omslag i vädret, och då blir det för varmt för potatisen.

När de kommer i en sådan situation och kanske behöver pengar — det kan ju också finnas bönder, som behöver pengar — så grips de gärna av ett slags panik och säljer till vilka priser som helst. Jag kan berättiga, att häromdagen sålde en odlare ett rätt stort parti potatis till en chaufför — jag vill stryka under att det inte var till någon bränneriidkare och att jag inte funnit att dessa underbetalar potatisen — för 6 kronor 35 öre per hektoliter. Denna potatis skulle enligt de av staten fastställda priserna ha gått på 9 kronor 12 öre per hektoliter. Köparen gjorde således en god affär. Detta är ju fullt tillåtet för alla, innan någonting gjorts åt saken. Statsrådet har alltså rätt i att under sådana omständigheter behövs det inga stora fraktbidrag, ty man klarar avsättningen ändå — men det blir på prisets bekostnad. Man kan väl ändå inte mena att detta är riktigt.

I dag är det forfarande 13 à 14 miljoner liter brännvin som skall tillverkas, och det är ju en mycket stor kvantitet. Jag är övertygad om att därest fraktbidrag hade utgått, så skulle detta ha samlat bönderna i en önskan att sälja till de priser, som bestämts. Men när meddelandet om statskontorets avstyrkande av framställningen om fraktbidrag kom vid jultiden blev potatisodlarna än mera ångsliga än tidigare, vilket man inte kan säga mycket om. Det var då priserna började gå nedåt för varje dag, och under sådana omständigheter spelade det inte stor roll vilka priser man bestämt.

Statsrådet säger nu att bränneriid-

Svar på fråga ang. fraktbidragen till potatisodlarna i stärkelsedistriktet.

kareföreningen har beslutat att ta emot 30 000 hektoliter från de lager jag talat om. Detta är enligt statsrådet endast $\frac{1}{10}$ av det överskott som finns där. Litet mer är det kanske; det har emellertid inte blivit någon fart på leveranserna, men det är ändå en lättnad. Man tar 100 eller upp till 125 hektoliter, så mycket som går på en billast, och åker ned till Skåne med det.

Men sedan är det en sak som jag inte förstår i det i övrigt mycket utförliga svaret. De partier, som bränneri- idkarföreningen avsett, kommer ju från områden, där man till följd av begränsade tillverkningar har potatis över. Statsrådet säger emellertid, att ej heller det av föreningen tagna initiativet enligt hans mening motiverar införande av fraktbidrag. Jag tycker eljest att det åtminstone för dessa små partier, som säljs helt enligt statens bestämmelser och till fastställda priser, skulle kunna utgå fraktbidrag. Statsrådet rekommenderar dock en annan princip, som jag är mycket villig att acceptera. Jag tycker att just detta att pengar finns till hands i farliga situationer är bra.

Jag skall nu inte uppta tiden längre. Statsrådet säger, att han vill följa frågan med uppmärksamhet. Jag förmodar, att det har han alltid gjort. Men ännu kan mycket hända, och att det behövs potatis vid brännerierna i Skåne är väl alldeles klart. Jag skulle vilja vädja till jordbruksministern att han ingriper, om han ser någon möjlighet till det. Jag skall då inte visa mig snarstucken för denna första kalldusch som jag fått, utan jag tar gärna emot varje förslag till lättnad för de odlare, som ligger inne med stora kvantiteter potatis.

Chefen för jordbruksdepartementet, herr statsrådet NORUP:

Herr talman! Herr Johnsson i Kastanjegården medger här att riksdagen inte har fattat något beslut att fraktbidrag absolut skall utgå. Jag har emel-

lertid i mitt svar sagt att om en undersökning skulle visa, att transportbidrag bör utgå, så har riksdagen medgivit rätt till detta.

Herr Johnsson är vidare glad över att Kungl. Maj:t vill ta på sig ansvaret vid bedömandet av dessa frågor, men samtidigt är han förvånad över att ärendet handlagts på det sätt som skett.

Jag tror inte att man kan se på denna fråga riktigt så enkelt som herr Johnsson vill göra. Fraktbidragen kommer att gälla en mycket begränsad kvantitet. De skulle motsvara ungefär den kvantitet, varmed stärkelseindustrin får minska sin tillverkning, vilket inom Blekinge skulle göra 25 000 säckar enligt herr Johnssons uppgift, som jag tror är ganska riktig. Men om Kungl. Maj:t skulle gå med på att fraktbidrag skall utgå, ställdes Kungl. Maj:t givetvis också inför uppgiften att fördela dessa fraktbidrag så rättvist som möjligt. Enligt en skrivelse, som RLF-organisationen i Blekinge överlämnat vid en uppvaktning, finns där ett överskott på fabrikspotatis i Blekinge på mellan 300 000 och 400 000 hektoliter, och det finns ett ungefär lika stort överskott — 337 500 hektoliter — i fyra av häraderna i Kristianstads län, i Villands härad, Gärds och Albo härad samt Östra Göinge och Västra Göinge härad. Då förstår var och en att det helt enkelt är omöjligt att rättvist fördela den lilla slant, som det här är fråga om. Om det varit så, att Kungl. Maj:t skulle gå in för fraktbidrag, då hade Kungl. Maj:t med glädje överflyttat den fördelningen på herrar Johnsson i Kastanjegården för Blekinges vidkommande och på herr Elofsson i Vä för Kristianstads län. De har tidigare haft uppgiften att i viss mån göra denna fördelning. Jag vill befria herrarna från den skyldigheten.

Jag har sagt, att anledningen till att vi har ett så stort överskott är mycket svår att bedöma. Det beror alldeles säkert i mycket hög grad på att vi fått

Svar på fråga ang. fraktbidragen till potatisodlarna i stärkelsedistriktet.

en ovanligt god potatisskörd i fabriks-potatisdistriktet, och därtill har det ju visat sig att stärkelseutbytet har varit ovanligt gott, vilket gör att antalet hektoliter potatis som erfordras för t. ex. ett deciton stärkelse varit betydligt mindre i år än under många andra år tidigare.

Visserligen har potatisodlarna fått nöja sig med att i år riva en något mindre kvantitet till stärkelse, men den stora skörden är väl ändå ett glädjämne även för potatisodlarna. Jag menar följaktligen, att visserligen har stärkelsefabrikanterna fått tillverka något mindre mjöl, vilket jag som potatismjöltillverkare tycker är besvärligt, men man får väl ändå vara glad över att vi har ett potatisöverskott. Att detta nu vållar avsättningssvårigheter har ju jordbruksnämnden framhållit, och jag har också understrukit, att man bör undersöka möjligheterna att vinna avsättning för denna potatis på annat sätt än genom beviljande av fraktbidrag för 10 procent av kvantiteten, varvid det blir svårt att fördela bidragen på ett rättvist sätt.

Sedan har vi 90 procent av överskottet kvar. Hur skall staten göra med den kvantiteten? Om staten skulle gå in för reglerande och hjälpande åtgärder är det väl ganska klart att odlarna har det kravet på statsmakterna, att de ser till att hjälpen blir fördelad på ett rättvist sätt, så att inte någon erhåller en viss förmåstättning. Det är detta, herr Johnsson, som gör att jag inte anser att man kan överväga att nu utbetala fraktbidrag.

Det är väl ändå en betydande överdrift när man säger att odlarna får frakta potatisen 20 å 30 mil. Jag medger gärna att de, som måste frakta potatisen till Öster- och Västergötland från Skåne och Blekinge, har det avståndet, och om det skulle kunna vara möjligt att bevilja dem fraktbidrag, tycker jag, att det skulle ligga närmast till hands. Jag har ju också sagt att jag

i fortsättningen skall följa denna fråga med uppmärksamhet. Om jag finner att man kan få till stånd en lösning, som ger rättvisa, är jag beredd att pröva den vägen. Men man kan inte tala om att odlarna i Blekinge — och varför bara i Blekinge, herr Johnsson — skall ha fraktbidrag. Det är väl också meningen att de odlare i Kristianstads län, som har mer än 20 kilometer att forsla potatisen, skulle vara berättigade till fraktbidrag.

Med det potatisöverskott som föreligger i dag skulle det inte vara omöjligt att införande av fraktbidrag kunde få den praktiska verkan, att en odlare i Blekinge sålde potatis till ett bränneri i Kristianstads län och fick fraktbidrag. Men samtidigt fanns det på kortare avstånd, i närheten av detta bränneri, ett potatisöverskott. Vederbörande odlare i Blekinge vände sig då till herr Johnsson i Kastanjegården, och skåningarna vände sig till herr Elofsson i Vä. Blekingen sålde till ett bränneri som ligger låt oss säga i Östra Göinge härad. Då skulle det utgå fraktbidrag till dem som från Blekinge sålde till bränneriet i Östra Göinge. Sedan har en potatisodlare, som också är stärksetillverkare, överskott på potatis. Han kunde ha samma pretentioner på fraktbidrag och begära bidrag för att köra potatis från Östra Göinge härad till ett bränneri t. ex. i Gälds härad.

Kan staten understödja ett sådant system? Helt annorlunda ställde det sig under kristiden, när man fick skjuta de normala förhållandena åt sidan och gå in för att ta till vara så mycket potatis som möjligt. Jag är därför ganska förvånad över att herr Johnsson i dag så kraftigt påyrkar regleringsåtgärder, detta i all synnerhet som herr Johnsson företräder en riktning som annars brukar rätt hårt kritisera regeringen för att regleringarna bibehålles.

Jag missunnar inte på något sätt de jordbrukare, som det skulle bli fråga

Svar på fråga ang. fraktbidragen till potatisodlarna i stärkelsedistriktet.

om, att erhålla ett fraktbidrag, men när man inte genom införande av detta bidrag kan skapa full rättvisa, anser jag, att staten inte bör gå in för en dylik åtgärd.

Vad beträffar de övriga påpekanden, som jordbruksnämnden i sin skrivelse gör, får vi väl ta dem under närmare övervägande. Jordbruksnämnden har ju inte heller själv i detalj talat om vad det rör sig om. Man har bl. a. pekat på exportmöjligheterna. Jag vet inte vilka möjligheter som därvidlag finns eller vilka priser det kan bli fråga om, men i varje fall bör även andra utvägar undersökas. Jag tycker att huvudintresset för potatisodlarna i dag borde vara att det nuvarande överskottet blir tillvarataget. Även om detta måste ske på ett sådant sätt, att det påverkar nästa års tillverkning av potatismjöl, så kan det hända att man i ett nödläge får ge sig in på en dylik väg.

Herr Johnsson i Kastanjegården säger vidare, att det stora överskottet börjar göra jordbrukarna nervösa. Jag förstär detta, men jag tror knappast, herr Johnsson, att nervositeten skulle försvinna, om vi nu införde fraktbidrag. Möjligen skulle nervositeten minskas till 10 procent, men å andra sidan skulle fördelningen av bidraget åstadkomma ny nervositet. Kritiken uteblir ju aldrig när det gäller fördelning av statliga bidrag, och man skulle säkert nu också komma och säga, att fördelningen skedde på ett orättvist sätt.

Herr **JOHNSSON** i Kastanjegården (fp):

Herr talman! Jag är, herr statsråd, alldeles på det klara med att det skulle bli mycket svårt att åstadkomma en rättvis fördelning av fraktbidraget. Herr Elofsson och jag har heller aldrig gjort anspråk på att handha anordningen på ett sådant sätt, att det skapas fullständig rättvisa, utan vi har i mån av förmåga strävat efter att få till stånd en förnuftig utjämning. Vi

har samarbetat mycket bra och ofta talats vid om dessa saker. Det är därför inte riktigt att komma med sådana antaganden som statsrådet här gör och säga, att vi ordnar med ett parti där och ett parti här utan att veta vad som sker i andra fall. Vi har tvärtom mycket bra reda på vad som sker ute i de olika distrikten, och jag vågar säga att vi även försöker göra det bästa möjliga av situationen. Jag skall emellertid gärna erkänna att det hela inte är någon enkel sak.

Statsrådet säger att ett fraktbidrag inte skulle minska jordbrukarnas bekymmer till mer än 10 procent. Men i en besvärlig situation är det dock ganska mycket, och såsom jag nyss sade, vi värdesätter varje lättad som kan åstadkommas på detta område.

Vidare anser statsrådet att jag gjorde mig skyldig till vissa överdrifter. Ja, det är möjligt, men å andra sidan står jag, vare sig jag befinner mig i Stockholm eller i Mörrum, ofta i kontakt med de jordbrukare det här gäller och får höra deras lidandes historia, och därför är det kanske lätt att använda litet av samma språk och ton som de. Jordbrukarna har vant sig vid att ringa till och söka upp herr Elofsson och mig för att resonera med oss om dessa ting, och även om vi inte kan åstadkomma så mycket, vill vi gärna göra vad vi kan.

Såsom representant för stärkelseindustrin hade jag verkligen hoppats, att vi skulle få någon hjälp till att samla alla partier på ett ställe, så att det inte skulle bli några spekulationsaffärer. Det allra tråkigaste är ju att det skall förekomma sådana affärer i ett läge, där priserna går ned av sig själva och jordbrukarna tvingas sälja till dessa lägre priser, därför att de annars inte vet, om de över huvud taget får leverera någonting alls. När det en gång fördes överläggningar om priserna på detta område, var det väl ingen som menade att det skulle gå till på

Svar på fråga ang. fraktbidragen till potatisodlarna i stärkelsedistriktet.

detta sätt; det är ju också den stora skörden som har medverkat till att äventyra vad som tänkts.

Det är klart att det kunde vara mycket att tillägga, men det rör i stor utsträckning detaljer, som statsrådet och jag kan diskutera utan att behöva uppehålla kammaren därmed.

Slutligen vill jag i anledning av vad statsrådet sade än en gång poängtera, att mycket skulle vara vunnet på detta område, om det hela för framtiden kunde ordnas så, att vi kunde säkerställa oss mot sådana besvärligheter som nu uppkommit.

Chefen för jordbruksdepartementet, herr statsrådet NORUP:

Herr talman! Efter herr Johnssons sista anförande är det inte mycket att tillägga. Vi är nog i det stora hela ense, i synnerhet som herr Johnsson tydligen inte menade så mycket allvar med en del av vad han sade.

Överläggningen var härmed slutad.

§ 4.

Föredrogs Kungl. Maj:ts å bordet vilande skrivelse nr 58, angående val av ombud jämte suppleanter i Europarådets rådgivande församling.

På förslag av herr talmannen, som förmålde sig hava om tiden för valen samrått med första kammarens talman, beslöt kammaren att vid plenum onsdagen den 17 innevarande februari utse ombud och suppleanter i församlingen.

§ 5.

Föredrogs var för sig följande Kungl. Maj:ts på bordet liggande propositioner. Därvid hänvisades

till bevillningsutskottet propositionen nr 62, angående prisutjämningsavgift m. m.;

till bankoutskottet propositionen nr 63, med förslag till lag om fortsatt gil-

tighet av valutalagen den 22 juni 1939 (nr 350);

till bevillningsutskottet propositionen nr 64, med förslag till lag om ändring i kommunalskattelagen den 28 september 1928 (nr 370), m. m.;

till behandling av lagutskott propositionen nr 66, med förslag till lag angående ändring i lagen den 29 juni 1946 (nr 431) om folkpensionering, m. m.; samt

till statsutskottet propositionen nr 68, angående vissa anslag för budgetåret 1954/55 till folk- och småskoleseminarierna.

§ 6.

Föredrogs och hänvisades till behandling av lagutskott den på bordet liggande motionen nr 503 av herr *Landgren m. fl.*

§ 7.

Föredrogs, men bordlades åter konstitutionsutskottets utlåtande nr 1, statsutskottets utlåtanden nr 1, 14, 19 och 21—23, bevillningsutskottets betänkanden nr 1—10, bankoutskottets utlåtande nr 3, första lagutskottets utlåtanden nr 1—5 samt tredje lagutskottets utlåtande nr 1.

§ 8.

Anmälades, att följande Kungl. Maj:ts propositioner tillställts kammaren, nämligen

nr 67, med förslag till lag om rätt för kommun att uppdraga beslutanderätten i vissa frågor till sammanslutning av kommuner (kommunal delegationslag), m. m.; och

nr 69, med förslag till lag om ändrad lydelse av 211 § utsökningslagen m. m.

Dessa propositioner bordlades.

Svar på fråga ang. omprövning av det s. k. Högbroforsmålet.

§ 9.

Anmälades följande till herr talmannen under sammanträdet avlämnade motioner:

nr 504, av herrar *Svensson* i Ljungskile och *Dahlén*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 41, med förslag till utlänningslag; och

nr 505, av fru *Eriksson* i Stockholm m. fl., i anledning av Kungl. Maj:ts pro-

position, nr 57, angående vissa anslag ur kyrkofonden m. m.

Dessa motioner bordlades.

§ 10.

Justerades protokollsutdrag.

Kammarens ledamöter åtskildes här- efter kl. 16.42.

In fidem
Gunnar Britth.

Onsdagen den 10 februari.

Kl. 14.00.

§ 1.

Svar på fråga ang. omprövning av det s. k. Högbroforsmålet.

Herr talmannen lämnade på begäran ordet till

Chefen för justitiedepartementet, herr statsrådet **ZETTERBERG**, som yttrade:

Herr talman! Herr Andersson i Björkäng har frågat mig, om jag anser att vad som på senare tid framkommit i det s. k. Högbroforsmålet motiverar ett initiativ från åklagarmaktens sida för att få till stånd en omprövning av den uppmärksammade domen mot ingenjör Torsten Kreuger. Vidare har herr Andersson i Björkäng frågat, om jag i så fall är beredd att tillse att ett sådant initiativ tages.

Som kammarens ledamöter väl vet lämnade jag förra veckan ett svar om denna sak på fråga av herr Osvald i första kammaren. Först samma dag fick jag kännedom om herr Anderssons i Björkäng fråga. Jag var då beredd att genast svara också på denna. Det visade sig emellertid att svar på enkel fråga enligt kammarens ordningsstadga inte får lämnas, om det inte i förväg finns

angivet på uppsproslistan. Av detta skäl nödgades jag alltså uppskjuta svaret till herr Andersson i Björkäng.

I mitt svar till herr Osvald erinrade jag först om några data i denna sak. Jag framhöll därefter att regeringen inte anser sig böra ingripa på grund av den nyligen publicerade utredning som Kreuger låtit f. d. lagmannen Lindstedt utföra, och jag hänvisade till de lagliga möjligheter som finns att få en fråga om resning prövad av högsta domstolen. Samtidigt betonade jag också att jag självfallet inte har tagit ställning till frågan, om det nu föreligger skäl till resning eller inte.

Med detta torde jag också ha lämnat svar på herr Anderssons fråga, i den mån den här kan besvaras. Herr Andersson i Björkäng har emellertid formulerat sin fråga på sådant sätt att det synes ovisst, om han inte menar att jag också skulle göra ett uttalande i själva saken och alltså ange min ståndpunkt till frågan om det nu publicerade utredningsmaterialet kan anses rubba tilltron till domen. Att jag här skulle göra ett sådant uttalande kan naturligtvis inte komma i fråga; det skulle falla utanför min befogenhet så-

Svar på fråga ang. omprövning av det s. k. Högbroforsmålet.

som justitieminister. Då just denna principfråga synes ha vållat en del missförstånd i den offentliga diskussionen efter det svar jag lämnade i första kammaren, vill jag här något närmare utveckla dessa synpunkter.

I vårt land, liksom i alla andra demokratiskt styrda stater, intar domstolarna en självständig ställning i förhållande till landets regering. Domstolarna har till uppgift att tillämpa lagen. De tar inte några anvisningar från regeringen eller andra myndigheter. Domstols lagakraftvunna dom kan inte ändras eller upphävas av regeringen utan endast efter resning, som beslutas av högsta domstolen. Den strängt upprätthållna skillnaden mellan den styrande makten och den dömande makten är inte bara en viktig statsrättslig teori, den är en levande realitet och en grundval för vårt rättssamhälle.

Att regeringen skulle uppta en av domstol fälld dom till granskning och uttala sitt omdöme i själva saken skulle alltså strida mot viktiga grundsatser i vår rättsordning. Man bör akta sig för att sammanblanda detta med att regeringen i vissa fall kan ta initiativ till utredningar eller åtgärder genom behörig myndighet.

Jag vill tillfoga att det hinder, som föreligger för regeringen att ompröva domstols dom, har sin motsvarighet i fråga om riksdagen. Inte heller riksdagen kan göra någon sådan överprövning. Det är ju också i regeringsformen uttryckligen förbjudet för riksdagen att överlägga om domstols beslut och utslag eller ingå i prövning därav, i annat fall eller på annat sätt än grundlagarna bokstavligen föreskriver.

Härefter anförde:

Herr ANDERSSON i Björkäng (bf):

Herr talman! Jag ber att få tacka statsrådet och chefen för justitiedepartementet för svaret på min enkla fråga.

Jag är fullkomligt överens med statsrådet då han säger, att regeringen icke

kan lägga sig i domstolarnas göranden och låtanden. Min fråga avsåg emellertid icke att få detta självklara faktum fastslaget utan att få klarlagt åklagarmaktens ställningstagande i föreliggande fall. Om nya, tidigare icke kända omständigheter framkommer i ett av högsta domstolen avdömt mål, äger både den dömde och åklagarmakten — enligt justitieministerns svar på herr Osvalds fråga i första kammaren — rätt att begära omprövning av målet. I Högbroforsmålet har f. d. lagman Lindstedt i ett arbete, så långt en lekman kan förstå, framfört ett flertal nya omständigheter. För den, som i likhet med mig i det längsta hoppas att talet om rättsröten är överdrivet, skulle det vara värdefullt, om man någon gång såg ett initiativ från högsta ort för att en eventuellt felaktigt dömd person skulle få upprättelse.

Åklagarmakten borde väl icke bara sträva efter att få felande människor dömda utan även försöka åstadkomma rättelse, om rättvisan råkat ut för något som ju är mänskligt, att bedöma en sak fel.

Jag tror icke, herr justitieminister, att jag säger för mycket om jag påstår, att den övervägande delen av svenska folket med tillfredsställelse skulle se att den högsta åklagarmakten tog ett initiativ, så att alla tvivel om en orättfärdig dom kunde skingras.

Chefen för justitiedepartementet, herr statsrådet ZETTERBERG:

Herr talman! Med anledning av herr Anderssons i Björkäng anförande kan jag kanske få nämna ytterligare några ord om frågan om initiativ vid resningsansökan.

I mitt svar på herr Osvalds fråga nämnde jag, att en resningsansökan i brottmål till förmån för den dömde kan göras icke bara av denne själv utan även av riksåklagaren i egenskap av allmän åklagare vid högsta domstolen. Jag nämnde också, att det icke är

Svar på fråga ang. omprövning av det s. k. Högbroforsmålet.

ovanligt, att riksåklagaren söker resning till förmån för den dömda, men jag framhöll samtidigt, att detta sker främst i sådana klara och ostridiga fall, att det icke finns något behov av att åklagaren uppträder som motpart till den dömda. Som ett praktiskt exempel på sådana fall angav jag att någon har dömts till förvandlingsstraff för böter, ehuru dessa i själva verket betalats. Jag betonade emellertid särskilt, att det komplicerade och vidlyftiga Högbroforsmålet var av ett helt annat slag än sådana där i allmänhet riksåklagaren brukar agera.

Jag kanske får säga ytterligare några ord i denna principfråga om riksåklagarens ställning, eftersom det ibland tycks råda missuppfattningar härom i olika avseenden. Jag vill då först kraftigt understryka, att vad jag har att säga icke bör uppfattas som något slags anvisning i den ena eller andra riktningen till riksåklagaren. Det skall naturligtvis ankomma på honom själv att ta ställning till frågor av detta slag.

Enligt principerna för rättegångsförfarandet i brottmål skall rättegången ha karaktär av en förhandling mellan två parter, den åtalade och den tilltalade. Förhandlingen skall ske inför domstolen såsom opartisk åhörare och bedömare. Så är förfarandet i princip upplagt. Det ankommer på de bägge parterna att införskaffa och för domstolen framlägga utredningen i målet. Detta i princip fastslagna och mycket viktiga förhandlingsmoment inför domstolen är naturligtvis mindre framträdande i enkla och ostridiga mål, men ju vidlyftigare och mera komplicerat ett mål är, desto viktigare är det med hänsyn till sakens allsidiga utredning, att vad som från den ena partens sida påstås och åberopas också blir från den andra partens sida granskat och bemött eller medgivet. På detta sätt får man fram den förhandling, som hela vårt moderna rättegångsförfarande bygger på.

Denna grundsats om brottmålsförfarandets karaktär av förhandling mellan två motstående parter äger i princip tillämpning även på resningsärenden. Detta kommer för övrigt också till uttryck i rättegångsbalkens bestämmelser om resning. En resningsansökan kan nämligen aldrig bifallas utan att den först har delgivits motparten och denne har förelagts att inkomma med förklaring i anledning av ansökan.

Jag har här inte velat ta ställning till något speciellt fall utan framhållit detta för att var och en skall få tillfälle att bedöma hur det bör vara. Det är mot bakgrunden av dessa principiella grundsatser man har att bedöma huruvida en resningsansökan bör göras på det ena eller andra sättet. Det finns som sagt olika möjligheter. Antingen kan riksåklagaren agera eller också den ena parten, i detta fall ingenjör Kreuger själv.

Jag kan slutligen tillägga, att enligt vad som upplysts mig förbereder ingenjör Kreuger själv en resningsansökan.

Överläggningen var härmed slutad.

§ 2.

Föredrogos var för sig följande Kungl. Maj:ts å bordet vilande propositioner; och hänvisades därvid

till konstitutionsutskottet propositionen nr 67, med förslag till lag om rätt för kommun att uppdraga beslutanderätten i vissa frågor till sammanslutning av kommuner (kommunal delegationslag), m. m.; samt

till behandling av lagutskott propositionen nr 69, med förslag till lag om ändrad lydelse av 211 § utsökningslagen m. m.

§ 3.

Föredrogos och hänvisades till behandling av lagutskott följande på bordet liggande motioner, nämligen

Ny ungdomsanstalt för svårbehandlade.

nr 504 av herrar *Svensson* i Ljungskile och *Dahlén*; samt

nr 505 av fru *Eriksson* i Stockholm m. fl.

§ 4.

Föredrogos vart för sig

konstitutionsutskottets utlåtande nr 1, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående fortsatt giltighet av lagen den 6 juni 1952 (nr 434) om särskild skolstyrelse i vissa fall; och

statsutskottets utlåtande nr 1, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar rörande egentliga statsutgifter för budgetåret 1954/55 under första huvudtiteln, avseende anslagen till kungl. hov- och slottsstaterna.

Kammaren biföll vad utskotten i dessa utlåtanden hemställt.

§ 5.

Utgifter å tilläggsstat II.

(Justitiedepartementet).

Föredrogs statsutskottets utlåtande nr 14, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1953/54, i vad propositionen avser justitiedepartementets verksamhetsområde.

Punkterna 1—3.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 4.

Ny ungdomsanstalt för svårbehandlade.

Sedan punkten föredragits, yttrade:

Herr förste vice talmannen **SKOGLUND** (h):

Herr talman! Många människor i detta land anser nog, att ungdomsvårdsanstalten Roxtuna blir en alltför dyr vårdform. Jag skall inte här ta upp debatt om den saken. Riksdagen har be-

slutat att en sådan anstalt skall uppföras, och i dag föreligger ett enhälligt statsutskottslåtande, vari också tillstyrkes ett ytterligare anslag på 1 300 000 kronor för anstaltens fullbordande.

Jag har begärt ordet, herr talman, för att något uppehålla mig vid vad utskottet skriver, när det framhåller, »att det icke bör ifrågakomma att kostnadsberäkningar för byggnadsföretag underställes riksdagen utan att tillförlitliga markundersökningar verkställes och att i kostnadsberäkningarna vederbörlig hänsyn tagits även till reseersättningar och traktamenten, som kan förutses komma att utgå». I fortsättningen framhåller och understryker utskottet ytterligare, att byggnadsstyrelsen i detta fall borde ha sett upp bättre.

Sedan jag ytterligare satt mig in i detta ärende är jag inte alldeles övertygad om att den ansvarsfördelning, som utskottet här gör, är den absolut riktiga. Det är möjligt att byggnadsstyrelsen skall ha någon mindre del av ansvaret, och en del skall överflyttas — förutom på riksdagen själv — på Kungl. Maj:t, alltså på justitiedepartementet.

När man upptäcker att det är 1951 års roxtunautredning som ligger till grund för bygget, som utarbetat förslaget och ritningarna och att byggnadsstyrelsen den 17 januari 1952 fick detta förslag på remiss och skulle vara färdig med sina överslagsberäkningar och kostnadsberäkningar till den 14 februari, så förstår man att det var en mycket begränsad tid. Man förstår också att det vid den tidpunkten var ytterst svårt för byggnadsstyrelsen att verkställa erforderliga markundersökningar och bilda sig en uppfattning om de svårigheter som mötte.

Med detta har jag ingalunda velat avlasta ansvaret från byggnadsstyrelsen. Jag vill endast framhålla, att med den forcering, som kanske började i och med riksdagens uttalande och som —

om jag inte missförstår saken — sedan ytterligare har understrukits från justitiedepartementet och justitieministerns sida så kommer jag fram till att byggnadsstyrelsen, även om den inte är alldeles försvarad, kanske har något mindre ansvar i saken än vad statsutskottet från början har tänkt sig.

Kvar står dock alltså att det krav, statsutskottet enhälligt har ställt sig bakom, att man vill ha fram sådana här byggnadsförslag bättre beredda och med mera tillfredsställande kostnadsberäkningar, alltså måste gälla.

Herr talman! Jag yrkar bifall till utskottets hemställan.

Chefen för justitiedepartementet, herr statsrådet ZETTERBERG:

Herr talman! Jag vill bara nämna några ord med anledning av vad den föregående ärade talaren anmärkte på rörande förberedelserna för roxtunabygget. Det är riktigt att detta bygge har framförts i så snabb takt som omständigheterna har medgivit, och jag vill gärna ta på mig ansvaret för att ha försökt få fram denna anstalt i mycket snabb takt.

Den som har någon kännedom om i vilket bedrövligt läge våra fångvårdsanstalter har varit sedan ett halvt århundrade, och den som förstår och vet hur oerhört illa framför allt den ungdom far, som tas in på dessa urmodigaanstalter, han måste känna ett tungt ansvar för att allt göres som är möjligt för att påskynda en anstalt av detta slag, där man — det är min övertygelse — verkligen skall kunna göra någonting för att åt samhället rädda urspårade ungdomar. För varje år som går har man möjlighet, om man får resurser av ett helt annat slag än förr, att rädda en eller flera sådana åt samhället. Det är ett värde, som även med kalla siffror säkert uppgår till högst betydande belopp, för att inte tala om sociala och mänskliga synpunkter.

Jag har på grund härav försökt att

Ny ungdomsanstalt för svårbehandlade.

i möjligaste mån få fram detta bygge hastigt, vilket också tack vare byggnadsstyrelsens nit och skicklighet ser ut att lyckas. Jag har inte heller gjort det alldeles självrådigt. Jag vill påpeka att angelägenheten av att detta arbete skulle komma i gång och bedrivas så hastigt som möjligt underströks både i propositionen och i utskottets utlåtande. Man ansåg behovet av den nya anstalten vara trängande, varför uppförandet borde äga rum i så snabb takt som möjligt.

Trots det har det nog skett omsorgsfulla undersökningar. Naturligtvis kunde de ha givit ännu mer, om man tagit ytterligare några år på sig eller eljest försökt göra omständligare undersökningar. Jag vill dock erinra om att det först skedde en allmän principuppläggning i ett stort betänkande som låg till grund för beslutet om denna anstalt, och senare, när kostnaderna syntes höga, gjordes genom 1931 års roxtunautredning en omprövning av kostnaderna. När beräkningen i sin tur kom till byggnadsstyrelsen, förklarade byggnadsstyrelsen att de sålunda nedprutade kostnaderna, såvitt styrelsen kunde överblicka, var tilltagna för lågt och att försiktigheten bjöd att man tog upp beloppet högre. Jag följde i den delen byggnadsstyrelsens förslag.

Nu har det av olika skäl blivit ytterligare fördyringar som i och för sig är beklagliga, men jag vill framhålla, att arbetet inte har planlagts på ett så tillfälligt och äventyrligt sätt som man skulle kunna tro av vad herr Skoglund anförde. En sak som särskilt har framdragits i utskottets utlåtande är, att resekostnads- och traktamentsersättningarna har blivit större än vad man beräknat. Utskottet har anmärkt på detta. Jag vill gentemot detta framhålla, att storleken av ersättningarna ju beror på tillgången av arbetskraft i orten, som ju inte kan beräknas på förhand med någon säkerhet.

En annan av anmärkningarna är, att

Ny ungdomsanstalt för svårbehandlade.

byggnadsarbetena skulle ha igångsatts vid tjällossningen på våren 1953, vilket föranlett skador och fördyringar. Det är emellertid inte riktigt, utan arbetena igångsattes redan den 15 november året förut.

Jag skall inte uppehålla mig ytterligare vid detaljerna. Jag vill beklaga att kostnaderna blivit högre än som beräknats, men jag kan inte vitsorda att det skulle ha skett några försummelser. Jag vill framför allt än en gång understryka att både regeringen och riksdagen har funnit det angeläget, att detta utomordentligt viktiga arbete bedrivs i så hastig takt som möjligt.

Herr RUBBESTAD (bf):

Herr talman! Efter det senaste anförandet skulle det kanske vara onödigt att lämna någon förklaring, då justitieministern liksom påtar sig ansvaret för att denna fördyring har uppstått.

När vi på statsutskottets tredje avdelning hade att ta ställning till ärendet, förelåg dessa uppgifter, att det i stort sett var byggnadsstyrelsen som har ansvaret för att kostnaderna blivit så mycket högre än beräknat. Nu har emellertid tredje avdelningen efteråt från byggnadsstyrelsens chef erhållit en förklaring som visar, att byggnadsstyrelsen inte ensam bär ansvaret, och man måste nog anse att forceringen från departementet har varit en av orsakerna till att kostnaderna har ökat en hel del.

Denna anstalt är ju kolossalt dyr. Plats per intern kostar cirka 110 000 kronor. Det har ju blivit orimliga kostnader, inte minst genom de anordningar som har vidtagits under byggandet. Först har ju de kostnadsberäkningar som förelegat varit mindre tillfredsställande. Man vill ju gärna, när det är fråga om sådana här stora projekt, ha så grundliga utredningar som möjligt beträffande kostnadsberäkningarna. Det går ju inte att skylla ifrån sig allt, som byggnadsstyrelsen gör, med att den inte kunnat göra dessa planeringsarbeten

och undersökningar beträffande grunden. Man visste ju var anstalten skulle läggas. Man borde väl då ha gjort sådana markundersökningar som visat vilka kostnader som blev erforderliga. Det är detta som inte har skett. Visserligen har de största kostnadsökningarna uppkommit i den sista etappen av byggandet, och man har särskilt fäst sig vid att betydande kostnader har åstadkommits därigenom, att man under tjällossningen använde vägar, som blev alldeles förstörda, vilket naturligtvis en förständig byggmästare bör undvika. Man körde upp vägar så att kostnaderna för deras iordningställande gick på stora belopp, mer än 100 000 kronor för en vägbit. Det hade ju varit rimligt att man låtit bli att forsla fram material och i stället låtit det anstå med byggandet en viss tid. Sådana saker bör man, menar vi i utskottet, försöka förebygga vid kommande tillfällen. Därför har vi inte kunnat underlåta att peka på dessa förhållanden som i viss grad medfört ökade kostnader.

Den ökade kostnaden för rese- och traktamentsersättningar har kanske varit litet svår att förutse, men nog borde man kunna mera tillfredsställande — på ett ungefär åtminstone — få fram bärande siffror så att det inte blir sådana överraskningar som det ändå har blivit i detta fall. Utskottet har emellertid tillstyrkt att det av Kungl. Maj:t begärda anslaget skall beviljas, och jag ber, herr talman, att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Vidare anfördes ej. Utskottets i punkten gjorda hemställan bifölls.

§ 6.

Föredrogs statsutskottets utlåtande nr 19, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1953/54, i vad propositionen avser ecklesiastikdepartementets verksamhetsområde.

Kammaren biföll vad utskottet i detta utlåtande hemställt.

Ombyggnad och utrustning av Spenshults reumatikersjukhus.

§ 7.

Utgifter å tilläggsstat II.
(Inrikesdepartementet).

Föredrogs statsutskottets utlåtande nr 21, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1953/54, i vad propositionen avser inrikesdepartementets verksamhetsområde, jämte i ämnet väckta motioner.

Punkterna 1 och 2.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 3.

Ombyggnad och utrustning av Spenshults reumatikersjukhus.

Kungl. Maj:t hade i propositionen nr 2, punkt 3, föreslagit riksdagen att till Ombyggnad och utrustning av Spenshults reumatikersjukhus å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1953/54 anvisa ett reservationsanslag av 160 000 kronor.

I två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Sunne m. fl.* (I: 197) och den andra inom andra kammaren av fröken *Höjer m. fl.* (II: 392), hade hemställts, att riksdagen vid sidan av föreslaget reservationsanslag på 160 000 kronor som tilläggsanslag till ombyggnaden av Spenshults reumatikersjukhus måtte anvisa ett ytterligare reservationsanslag på 139 062 kronor som tilläggsanslag för utrustningen av samma sjukhus.

Utskottet hemställde, att riksdagen måtte med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 197 och II: 392 till Ombyggnad och utrustning av Spenshults reumatikersjukhus å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1953/54 anvisa ett reservationsanslag av 160 000 kronor.

Punkten föredrogs; och anförde därvid:

Fröken **HÖJER** (fp):

Herr talman! I motionen nr 392 har vi, några ledamöter av riksdagens andra kammare, yrkat, att riksdagen måtte besluta att utöver den föreslagna medelsanvisningen också skulle anvisas ett tilläggsanslag på 139 062 kronor för utrustning av detta sjukhus. Utskottet har med en välvillig skrivning, kanske jag får säga, utan vidare avstyrkt detta förslag och gått helt på Kungl. Maj:ts linje, detta på grund av att det statsfinansiella läget är sådant, att vi måste ålägga oss stor återhållsamhet.

Jag för min del anser att det i denna fråga inte är klokt att vara återhållsam. Det kommer att leda till att man på sjukvårdens område inte får fram vad man vill ha fram i fråga om profylax och förbättringar för att fortast möjligt få sjuka människor åter i arbete, och det är ett av skälen till att jag nu tagit upp denna fråga, trots att det här inte finns någon reservation.

Här sägs att man inte skall ge mera till utrustningsbidrag. Nå, hur har egentligen den här överenskommelsen mellan staten och Riksföreningen mot reumatism träffats? Jo, i villkoren för föreningens övertagande av sjukhuset ingick, att sjukhuset skulle befinna sig i fullgott skick, då föreningen övertog det, detta beträffande både ombyggnad och utrustning. Sedan visade det sig, att de av staten uppgjorda kostnads-kalkylerna för ombyggnad och utrustning inte höll. Någon måste ju betala för att arbetena inte helt skulle avstanna, och då åtog sig föreningen att förskottera medlen men under uttryckligt villkor att de skulle återbetalas av staten. Det föreligger alltså en överenskommelse, kan man säga, om att staten betalar en del, och Riksföreningen betalar en annan del.

Vad de ytterligare byggnadskostnader beträffar, som det här gäller, så har vi i vår motion inte tagit upp något yrkande om dem. Där har vi alltså låtit udda vara jämt. Riksföreningen har

Ombyggnad och utrustning av Spenshults reumatikersjukhus.

där betalat 200 000 kronor mer än vad man från början kalkylerat med.

Sedan kommer vi till utrustningen. Den centrala sjukvårdsberedningens kalkyler visar tydligt, att dessa medel behövs, och då borde också staten stå för den ökade kostnad, som här har uppstått. Kostnaderna för utrustningen grundar sig helt på beräkningar, som utförts av centrala sjukvårdsberedningen, och inte på några privata kalkyler av reumatikerföreningen, som någon kanske tror.

Föreningen har nu kommit i ett mycket bekymmersamt läge. Först och främst har den fått vidkännas merkostnader för byggandet på grund av felbedömning vid kostnadsberäkningen. För det andra har den fått vidkännas kostnader på grund av de felaktiga kalkylerna beträffande utrustningen. På det viset har de genom reumatikerkronan insamlade medlen, 700 000 kronor, helt förbrukats, och mera därtill har gått åt. Hur föreningen i fortsättningen skall kunna vidbliva sin skyldighet att bekosta driften vid detta sjukhus, kan man inte för ögonblicket säga. Föreningens tillgångar har bestått av insamlade medel, gåvor av olika slag, som går till än det ena än det andra. Så t. ex. skänkte vid sjukhusets invigning vissa privatpersoner medel som skulle användas till propaganda för verksamheten för att på det sättet intressera allmänheten för att skänka medel till detta behjärtansvärda arbete.

Det gäller här att ge reumatikerna den eftervård, som de inte kan få på någon annan plats, och samtidigt experimentera fram nyheter, som kan komma alla reumatikersjuka till godo. Man tycker då att det gentlemen's agreement som här ägt rum borde ha kunnat hållas av staten. Alla vet att det går relativt lätt att vädja till allmänheten, när det gäller t. ex. kräftsjukdomarna. Det är något som vi alla vet kan drabba vem som helst av oss. Reumatismen drabbar så många flera, men det är en

långsamt verkande sjukdom. Den förskräcker inte allmänheten på samma sätt, men den är ur social synpunkt vida värre. Det är därför inte så lätt att förmå allmänheten till givmildhet när det gäller denna verksamhet. Riksdagen bör ha klart för sig, att den utomordentliga verksamhet som här bedrivs inte bör försvåras genom att de aviserade eller under hand halvt utlovade medlen inte ställs till denna verksamhets förfogande.

Herr talman! Jag yrkar bifall till den i statsutskottets utlåtande nr 21, punkt 3, redovisade motionen II: 392.

Herr RUBBESTAD (bf):

Herr talman! Vi är nog alla eniga om att försöka göra vårt bästa för att de sjuka som lider av reumatisk värk skall få bot. Det var ju också därför som riksdagen 1952 anslag detta stora belopp, 740 000 kronor, och dessutom tillät att en reservation på 87 000 kronor skulle få tagas i anspråk för ändamålet. När Kungl. Maj:t sedan gick in för att realisera ombyggnadsarbetet föreskrevs för byggnadsstyrelsen, att ombyggnadsarbetet inte fick kosta mer än 732 000 kronor. Styrelsen fick alltså order om att försöka anordna detta arbete inom den kostnadsramen. De ändamål, för vilka medel nu ytterligare krävs, är visserligen behjärtansvärda. För en del av dem har ju Kungl. Maj:t också gått med på att anvisa ytterligare medel och det med inte mindre än 160 000 kronor. Dessa avser kostnader för inredande av bostäder och anordnande av terapilokaler. Härtill kommer en del saker, som denna reumatikerförening yrkar på att få utföra, nämligen förflyttning av röntgenanläggningen till källarvåningen, vilket skulle kosta 40 000 kronor. Det har förmodligen inte av departementschefen ansetts vara absolut nödvändigt. Vidare är det fråga om mälningensarbeten för 50 000 kronor, vilkas nödvändighet förmodligen inte heller ansetts alldeles överhängande,

Ombyggnad och utrustning av Spenshults reumatikersjukhus.

och vidare är det smärre förbättringsarbeten för 35 000 kronor, med vilka det förmodligen förhållit sig på samma sätt.

Det är ju självklart att denna reumatikerförening inte utan vidare kan vidta vilka omändringsarbeten som helst till vilka kostnader som helst, utan den får naturligtvis hålla sig inom en viss kostnadsram, som man vet är angiven av Kungl. Maj:t. Det är väl också detta som legat till grund för departementschefens ställningstagande, då han tydligen inte ansett sig kunna vara med om mer än dessa 160 000 kronor. Vi har i utskottet ansett de önskemål som motionärerna framfört behjärtansvärda, men vi är också medvetna om att det finns en gräns för Kungl. Maj:t då det gäller att anvisa medel, och det är väl detta som gjort att man stannat inför det belopp som här förordats.

Herr talman! Jag ber att få yrka bifall till utskottets förslag.

Fröken HÖJER (fp):

Herr talman! Vi har inte begärt nägonting för ombyggnadsarbeten utan endast för utrustning, och det har jag framhållit. Jag vet mycket väl att mitt yrkande inte kommer att gå igenom i dag. Jag hoppas emellertid, att utskottet nästa gång denna fråga kommer på riksdagens bord litet mera än nu skall kunna se på vad det här gäller, nämligen den nödvändiga utrustningen, och den kan inte anskaffas billigare än vad jag här framhållit.

Chefen för finansdepartementet, herr statsrådet SKÖLD:

Herr talman! Jag vill inte på något sätt undervärdera betydelsen av den verksamhet, som här ifrågasvarande sjukvårdsinrättning utövar, och det är alldeles riktigt att man från statens sida bör göra allt vad som rimligen kan begäras för att stödja den. Vi får emellertid ha klart för oss, att när staten träf-

far ett avtal med en enskild organisation om vissa grunder för skötseln av ett sjukhus, så får båda parter iakttaga de överenskommelser som gjorts, och jag vill bestämt bestrida att man från statens sida härvidlag har brutit mot något gentlemen's agreement.

Som herr Rubbestad nyss framhållit har det givits ett besked till byggnadsstyrelsen att det får byggas för högst 732 000 kronor. Men föreningen har funnit, att man för det beloppet inte kan få utfört allt det som borde göras, och därför har föreningen kommit överens med byggnadsstyrelsen om att utföra även en del andra arbeten, som föreningen skall stå för, till dess frågan blivit underställd Kungl. Maj:t. Där tar föreningen på sig ett ansvar för merkostnaderna, som den inte kan komma ifrån. När sedan hela frågan prövats av Kungl. Maj:t, har Kungl. Maj:t funnit att vissa arbeten varit så oundgängligen nödvändiga, att det ansetts rimligt att gå föreningens önskemål till mötes. Jag föreställer mig då, att det är rimligt att Kungl. Maj:t får närmare överväga den större frågan i detta sammanhang, nämligen föreningens bärkraft, och det kan hända att ett sådant övervägande kan föranleda vissa åtgärder.

Jag tror att såväl regering som riksdag måste vara mycket noga med att inte några utomstående — om jag så får säga — får lov att på förhand bestämna vilka utgifter statsverket skall ta på sig.

Överläggningen var härmed slutad. Herr talmannen framställde propositioner dels på bifall till utskottets i punkten gjorda hemställan, dels ock på bifall till utskottets berörda hemställan med den ändring däri, som föreslagits i de i ämnet väckta motionerna; och biföll kammaren utskottets hemställan oförändrad.

Punkterna 4 och 5.

Vad utskottet hemställt bifölls.

§ 8.

Föredrogos vart efter annat

statsutskottets utlåtanden:

nr 22, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställning om anslag för budgetåret 1954/55 till oförutsedda utgifter;

nr 23, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställning angående stat för statens allmänna fastighetsfond för budgetåret 1954/55;

bevillningsutskottets betänkanden:

nr 1, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till vissa ändringar i tulltaxeförordningen, m. m.;

nr 2, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ändrad lydelse av 3 § förordningen den 18 maj 1934 (nr 168) angående postverkets ansvarighet för försändelser och medel, som mottagits till postbefordran, m. m.;

nr 3, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning angående de tider, då allmän fastighets-taxering skall äga rum, m. m.

nr 4, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till ändrad lydelse av 11 § förordningen den 2 maj 1947 (nr 174) om investeringsfonder;

nr 5, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ändring i förordningen den 17 maj 1923 (nr 116) angående skatt för hundar;

nr 6, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om rätt att vid taxering för inkomst njuta avdrag för belopp, som tillförts vissa för prisreglering bildade stiftelser, m. m.;

nr 7, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändring i kommunalskattelagen den 28 september 1928 (nr 370), m. m.;

nr 8, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse av punkt 3 av anvisningarna till 21 § kommunalskattelagen den 28 september 1928 (nr 370);

nr 9, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning med provisoriska bestämmelser om särskild investeringsfond för ersättande av avyttrat fartyg; och

nr 10, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående fortsatt tullfrihet i vissa fall för Föreningen Rädda barnen för kläder, beklädningsmateriel och livsfrönödenheter; samt

bankoutskottets utlåtande nr 3, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse av 239 § lagen den 22 juni 1911 (nr 74) om bankrörelse.

Kammaren biföll vad utskotten i dessa utlåtanden och betänkanden hemställt.

§ 9.

Föredrogos vart för sig och lades till handlingarna första lagutskottets utlåtanden:

nr 1, i anledning av verkställd granskning av justitieombudsmannens ämbetsförvaltning; och

nr 2, i anledning av verkställd granskning av militieombudsmannens ämbetsförvaltning.

§ 10.

Föredrogos vart efter annat

första lagutskottets utlåtanden:

nr 3, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om fortsatt giltighet av lagen den 21 mars 1952 (nr 98) med särskilda bestämmelser om tvångsmedel i vissa brottmål;

nr 4, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående fortsatt giltighet av lagen den 29 juni 1945 (nr 520) om återställande av viss från ockuperat land härrörande egendom, m. m.; och

nr 5, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om tillägg till militära rättegångslagen den 30 juni 1948 (nr 472); samt

tredje lagutskottets utlåtande nr 1, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändring i

Interpellation ang. ytterligare säkerhetsföreskrifter för mildrande av verkningarna av kollision mellan buss och lastbil.

lagen den 12 maj 1917 (nr 269) om fastighetsbildning i stad m. m.

Kammaren biföll vad utskotten i dessa utlåtanden hemställt.

§ 11.**Interpellation ang. ytterligare säkerhetsföreskrifter för mildrande av verkningarna av kollision mellan buss och lastbil.**

Herr SJÖLIN erhöll på begäran ordet och yttrade:

Herr talman! Återigen har en svår bussolycka inträffat. Inte mindre än ett tjugotal personer måste föras till sjukhus. Som väl är, har det i de flesta fall stannat vid mindre skador. I något fall kunde livet dock ej räddas. Andra blev lemlästade, många chockskadade och flera fick svåra skärskador. Risken för livslång invaliditet är ej utesluten.

I detta fall var det en sammanstötning mellan buss och en stor lastbil. Orsaken kan vara vilken som helst, men verkningarna är lika tragiska oavsett orsaken. Det torde vara omöjligt att helt undgå kollisionsolyckor. Därför gäller frågan, om det inte finns möjligheter att mildra deras verkningar. Det är naturligt att då fråga sig, om allt som kan göras för att öka passagerarnas säkerhet verkligen blivit gjort.

Nästa spørsmål blir då: Vilka säkerhetsföreskrifter har väg- och vattenbyggnadsstyrelsen utfärdat i dylikt syfte? När man i sina händer får dess meddelande nr 7 av år 1945, innehållande »tekniska bestämmelser angående buss i yrkesmässig trafik», finner man, att »anordningar för passagerarnas säkerhet» i huvudsak endast avser skydd mot brandfara och giftgaser. Ingen som helst föreskrift lämnas om bussens konstruktion med hänsyn till eventuella kollisionrisker, ett förhållande som verkar något förvånande. Helt visst skulle man i hög grad kunna mildra

kollisionsverkan genom konstruktionsändringar av olika slag, berörande såväl bussarna som lastbilarna.

Mest förvånansvärt är, att inte ens splitterfritt glas föreskrives för vare sig vindrutor eller andra fönster. Den enda föreskriften beträffande fönstren är, att i bussar med mer än 20 passagerarplatser skall finnas fönster i bakgaveln eller ett på vardera sidan med minst 50 cm höjd och 75 cm bredd och att dessa fönster skall vara av krossbart glas. Föreskrevs splitterfritt glas för bussarnas fönster, skulle de nu så vanliga skärskadorna med avskurna senor och deformerade ansikten icke längre behöva inträffa.

Bussarnas konstruktion skulle nog också kunna förstärkas, även om jag är fullt medveten om de svårigheter som i detta fall förefinnes. Skyddsåtgärderna borde också beröra lastbilarna. Det är inte ovanligt att deras plåtbeklädda flak skär som en kniv genom hela bussens sida. Även här borde en konstruktionsförändring av ganska enkelt slag kunna i hög grad medverka till att ge de, som det tycks, oundvikliga kollisionsolyckorna betydligt mindre omfattning.

Med hänsyn till vad jag anfört anholder jag om kammarens tillstånd att till statsrådet och chefen för kommunikationsdepartementet få rikta följande frågor:

1. Vill herr statsrådet meddela om undersökningar verkställdts angående möjligheterna att föreskriva, att bussar och lastbilar konstrueras på sådant sätt, att följdverkningarna av kollisioner minskas, bland annat genom användning av splitterfritt glas och andra tekniska förbättringar, samt om förslag till ändrade säkerhetsföreskrifter kan väntas?

2. Om undersökningar i tillräcklig omfattning icke verkställdts, vill herr statsrådet då medverka till att sådana omedelbart igångsättes och föreslå, att

Interpellation ang. förbättring av landsvägen Göteborg—Alingsås. — Interpellation ang. effektuering av riksdagens beslut om friköp av vissa tomter i Halmstad. — Interpellation ang. åtgärder för åstadkommande av bättre skydd för arbetare inom sprängämnesindustrin.

väg- och vattenbyggnadsstyrelsen får härför erforderliga medel, så att behövlige säkerhetsföreskrifter i berörda syfte snarast kan utfärdas?

Denna anhållan bordlades.

§ 12.

Interpellation ang. förbättring av landsvägen Göteborg—Alingsås.

Herr talmannen lämnade på begäran ordet till

Herr DICKSON (h), som anförde:

Herr talman! Landsvägsavsnittet Alingsås—Göteborg är en av landets högst belastade vägsträckor. Det har länge stått klart för alla, att den måste både breddas och delvis få en annan sträckning än nu. Gång på gång har också provstakningar gjorts, men därvid har det hittills stannat.

Uppenbart är, att ju längre det dröjer dess mer svårlöst blir den redan nu svårlösta frågan. Det är också önskvärt att befolkningen i de områden där vägen skall gå så snart som möjligt får besked om vad den har att rätta sig efter.

Jag får nu anhålla om kammarens medgivande att till statsrådet Hjalmar Nilson få ställa följande frågor:

Har statsrådet vid färd på landsvägen Göteborg—Alingsås (eller vice versa) uppmärksammat dess otidsenliga skick?

Är statsrådet i tillfälle ge någon upplysning om hur snart arbetet på undanröjande av missförhållandena verkligen kan igångsättas?

Denna anhållan bordlades.

§ 13.

Interpellation ang. effektuering av riksdagens beslut om friköp av vissa tomter i Halmstad.

Ordet lämnades på begäran till

Herr NESTRUP (fp), som yttrade:

Herr talman! Den 26 februari 1937 beslöt Kungl. Maj:t att åtta tomter i Halmstad inom den s. k. lotskolonien, tillhöriga kronan och liggande under kungl. lotsstyrelsens vård och förvaltning, skulle få friköpas. Tre bebyggda tomter försälldes efter det riksdagen den 21 februari 1939 bifallit den kungl. propositionen i ärendet. Men fyra tomter kunde då ej försäljas, emedan de berördes av en stadsplaneändring för södra delen av Halmstads stad. Försäljning kunde ske först sedan stadsplanefrågan blivit ordnad, vilket beräknades taga cirka ett år i anspråk, eller senast våren 1940.

Kriget kom emellan, och först 1952 var stadsplaneändringen färdig. Det föreligger alltså nu inte längre något skäl varför Kungl. Maj:t inte skulle effektuera det beslut, som riksdagen och Kungl. Maj:t tidigare fattat.

Jag vill därför anhålla om kammarens tillstånd att till statsrådet och chefen för handelsdepartementet få rikta följande fråga:

Är herr statsrådet villig att medverka till att statsmakternas beslut av år 1937 och 1939 rörande friköp av ovan berörda tomter effektueras så snart som möjligt.

Denna anhållan bordlades.

§ 14.

Interpellation ang. åtgärder för åstadkommande av bättre skydd för arbetare inom sprängämnesindustrin.

Herr HAGBERG i Stockholm (k) erhöi på begäran ordet och anförde:

Herr talman! Under senare tid har svåra olyckshändelser och dito olycksfall inträffat inom sprängämnesindustrin, varvid flera arbetare fått sätta livet till och andra blivit svårt skadade. Arbetarna och deras fackliga organisa-

Interpellation ang. vissa missförhållanden å nattfärjorna Helsingör—Hälsingborg.

tioner har i samband därmed fäst uppmärksamheten på faktorer, som antas ha varit bidragande orsaker till explosionerna och som det erfordras samhälleliga initiativ för att få eliminerade. Bland annat har påtalats bristande kontroll i fråga om råvarornas fullgodhet, omställning av maskiner på sätt som medfört ökade explosionsrisker, upptagande av tillverkning av nya sprängämnen innan arbetarna blivit förtrogna med dem etc. Med skärpa har också påtalats det förkastliga i att arbetare som sysselsättes med denna tillverkning, där minsta missgrepp kan leda till fruktansvärda katastrofer, skall hetas av tidsstudier och tidsstudiemän. Det är ingen överdrift att påstå, att sprängämnestillverkningen är ett arbete »med livet som insats». Särskilt efter den olycka, som nyligen ägde rum i Gyttop, förväntar de berörda arbetarna, att det vidtas åtgärder från samhällets sida för att så långt möjligt eliminera olycksriskerna.

Med hänvisning härtill hemställer jag om kammarens tillstånd att till statsrådet och chefen för socialdepartementet få rikta frågan:

Har statsrådet för avsikt att ta initiativ till sådana förbättringar i arbetarskyddslagstiftningen och/eller effektivisering av sprängämnesinspektionen, att olyckor av det slag, som senast ägt rum i Gyttop, förebygges?

Denna anhållan bordlades.

§ 15.

Interpellation ang. vissa missförhållanden å nattfärjorna Helsingör—Hälsingborg.

Herr talmannen lämnade på begäran ordet till

Herr NELANDER (fp), som yttrade:

Herr talman! Förhållandena på nattfärjorna över Öresund har gång på gång varit föremål för mindre smickrande uppmärksamhet på grund av fyl-

leri och allmän oordning, som där förekommit. Under de senaste veckorna har nattfärjorna mellan Helsingör och Hälsingborg åter kommit i blickpunkten. I ett tidningsreportage heter det bl. a.: »Fyllerister i alla åldrar och av båda könen trakasserar medpassagerare, och klagomålen till SJ har ökat kraftigt på senaste tiden.»

För att få en ändring till stånd tog man sig före att »torrlägga» restaurangen under sista natturen (kl. 1 från Helsingör). Och strax därefter måste man dra in även matserveringen, eftersom porslinskrossning ideligen förekom.

De värsta trakasserierna upphörde i och med att spriten försvann. Men nu har de blossat upp igen i samma omfattning: »berusade pojkar och flickor grovhånglar med varandra och fyllerister ligger och sover över borden; ensamma damer kan inte resa med färjan utan att bli antastade», heter det i tidningsreportaget.

Det måste anses i hög grad beklagligt, att förhållanden såsom de här skildrade skall behöva förekomma. De är knappast heller smickrande för vårt land. Men när det nu inte synes gå att med varningar råda bot, så måste det naturligtvis vidtas andra och strängare åtgärder. Man riskerar eljest, att när den ännu större sommartrafiken sätter in — då blir det till och med en ännu senare färja, nämligen kl. 3 — förhållandena å dessa färjeturer blir fullständigt olidliga.

Samarbete bör givetvis råda mellan danska och svenska polisen. Inga berusade bör släppas ombord, och förseelser i dessa avseenden bör behandlas strängare. Man kan väl också ifrågasätta, huruvida det alls skall vara nödvändigt med spritservering under så korta färjeturer som dessa med endast 25 minuters gångtid.

Med anledning av här berörda förhållanden och då det i första hand synes åligga chefen för inrikesdeparte-

Interpellation ang. vissa missförhållanden å nattfärjorna Helsingör—Hälsingborg.

mentet att vidta erforderliga åtgärder, får jag anhålla om andra kammarens tillstånd att till statsrådet och chefen för inrikesdepartementet få framställa följande frågor:

1. Vill herr statsrådet lämna en redogörelse för vilka åtgärder som vidtagits för att råda bot på de här påtalade förhållandena å nattfärjorna Helsingör—Hälsingborg?

2. Kan något ytterligare göras för att åstadkomma förbättringar i dessa avseenden?

Denna anhållan bordlades.

§ 16.

Herr talmannen meddelade, att fru Boman, som vid kammarens sammanträde den 3 februari med läkarintyg styrkt sig tills vidare vara hindrad att delta i riksdagsgöromålen, denna dag åter intagit sin plats i kammaren.

§ 17.

Anmälades och godkändes följande förslag till riksdagens skrivelser till Konungen, nämligen

från bevillningsutskottet:

nr 48, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till vissa ändringar i tulltaxeförordningen, m. m.;

nr 49, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ändrad lydelse av 3 § förordningen den 18 maj 1934 (nr 168) angående postverkets ansvarighet för försändelser och medel, som mottagits till postbefordran, m. m.;

nr 50, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning angående de tider, då allmän fastighetstaxering skall äga rum, m. m.;

nr 51, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till ändrad lydelse

av 11 § förordningen den 2 maj 1947 (nr 174) om investeringsfonder;

nr 52, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ändring i förordningen den 17 maj 1923 (nr 116) angående skatt för hundar;

nr 53, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om rätt att vid taxering för inkomst njuta avdrag för belopp, som tillförts vissa för prisreglering bildade stiftelser, m. m.;

nr 54, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändring i kommunalskattelagen den 28 september 1928 (nr 370), m. m.;

nr 55, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse av punkt 3 av anvisningarna till 21 § kommunalskattelagen den 28 september 1928 (nr 370);

nr 56, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning med provisoriska bestämmelser om särskild investeringsfond för ersättande av avyttrat fartyg; och

nr 57, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående fortsatt tullfrihet i vissa fall för Föreningen Rädda barnen för kläder, beklädnadsmateriel och livsförnödenheter; samt

från bankoutskottet:

nr 47, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition (nr 6) med förslag till lag om ändrad lydelse av 239 § lagen den 22 juni 1911 (nr 74) om bankrörelse.

§ 18.

Justerades protokollsutdrag.

Kammarens ledamöter åtskildes här efter kl. 15.12.

In fidem
Gunnar Britth.